

УНИВЕРЗАЛНА ДЕКЛАРАЦИЈА О ДЕМОКРАТИЈИ

Декларацију је без гласања усвојио Интерпарламентарни савет на својој 161. седници (Каиро, 16. септембар 1997. године)*

Интерпарламентарни савет,

поново потврђујући посвећеност Интерпарламентарне уније миру и развоју и *уверени* да ће јачање процеса демократизације и представничких институција значајно допринети остваривању овог циља,

такође, поново потврђујући позивање Интерпарламентарне уније на промовисање демократије и њену посвећеност томе, као и успостављању плуралистичких система представничке власти у свету и *желећи* да ојача своју одрживу и вишестрану активност у овој области,

подсећајући на то да свака држава има суверено право да слободно бира и развија, у складу са вољом свог народа, сопствене политичке, друштвене, економске и културне системе без умешаности других држава, строго поштујући Повељу Уједињених нација,

такође подсећајући на Универзалну декларацију о људским правима која је усвојена 10. децембра 1948. године, као и на Међународни пакт о грађанским и политичким правима и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима усвојеним 16. децембра 1966. године, Међународну конвенцију о укидању свих облика расне дискриминације усвојену 21. децембра 1965. године и Конвенцију о елиминисању свих облика дискриминације жена усвојену 18. децембра 1979. године,

подсећајући даље на Декларацију о критеријумима за слободне и праведне изборе коју је Савет усвојио у марту 1994. године и у којој је потврдио да у свакој држави овлашћења владе могу потицати само од воље народа која је изражена на правим, слободним и праведним изборима,

позивајући се на Агенду за демократизацију коју је 20. децембра 1996. године представио Генерални секретар УН на 51. заседању Генералне скупштине Уједињених нација,

усваја следећу Универзалну декларацију о демократији и апелује на владе и парламенте широм света да им њен садржај служи као смерница:

ПРВО ДЕО - НАЧЕЛА ДЕМОКРАТИЈЕ

1. Демократија је универзално признат идеал, као и циљ, који се заснива на заједничким вредностима коју деле народи широм света без обзира на културне, политичке, друштвене и економске разлике. Стога је она основно право грађанства које се остварује у условима слободе, једнакости, транспарентности и одговорности,

уз дужно поштовање плуралитета ставова, а у интересу политеје.

2. Демократија је како идеал који треба следити, тако и облик владавине који треба примењивати на основу модалитета који одражавају разноликост искустава и културолошких специфичности не одступајући од међународно признатих начела, норми и стандарда. Она је тако стање или услов који се константно усавршава и има способност да постане савршен, а чији напредак зависи од низа политичких, друштвених, економских и културолошких фактора.

3. Као идеал, демократија суштински тежи да сачува и унапреди достојанство и основна права појединца, да оствари социјалну правду, подстакне економски и социјални развој заједнице, ојача кохезију друштва и унапреди националну смиреност, као и да створи климу која је повољна за међународни мир. Као облик владавине, демократија је најбољи начин за постизање ових циљева; то је такође једини политички систем који има способност самокорекције.

4. Постизање демократије подразумева искрено партнерство између мушкараца и жена у вођењу послова друштва у коме раде у једнаким условима и у комплементарности, извлачећи обострану корист из својих разлика.

5. Стање демократије обезбеђује да процеси на основу којих се приступа овлашћењима, користе и замењују овлашћења, омогућавају слободну политичку конкуренцију и производ су отвореног, слободног и недискриминаторског учешћа народа, а примењују се у складу са владавином права, како на папиру, тако и у духу.

6. Демократија је неодвојива од права која су утврђена међународним инструментима на које се упућује у преамбули. Стога се та права морају делотворно примењивати, а њихова правилна примена мора бити у складу са појединачним и колективном одговорностима.

7. Демократија се заснива на супрематији права и примени људских права. У демократској држави, нико није изнад закона и сви су једнаки пред законом.

8. Мир и економски, друштвени и културни развој су како услови за постојање демократије, тако и плодови демократије. Дакле, постоји међусобна зависност између мира, развоја, поштовања и придржавања владавине права и људских права.

ДРУГИ ДЕО - ЕЛЕМЕНТИ И ПРИМЕНА ДЕМОКРАТСКЕ ВЛАДАВИНЕ

9. Демократија се заснива на постојању добро структурираних и функционалних институција, као и на низу стандарда и правила и на вољи друштва као целине које је у потпуности упознато са својим правима и одговорностима.

10. На демократским институцијама је да умире тензије и одрже еквилибријум између супростављених потреба за различитошћу и униформношћу, индивидуалношћу и заједништвом, како би се ојачала социјална кохезија и солидарност.

11. Демократија је заснована на праву свакога да учествује у управљању јавним пословима; стога она захтева постојање представничких институција на свим

нивоима, а посебно, постојање парламента у коме су представљене све компоненте друштва и који има потребна овлашћења и начин да изрази вољу народа вршењем законодавне функције и надгледањем рада владе.

12. Кључни елемент у остваривању демократије је одржавање слободних и праведних избора у редовним временским периодима који омогућавају изражавање воље народа. Ти избори се морају одржавати на основу универзалног, једнаког и тајног права гласа, тако да сви гласачи могу да изаберу своје представнике у условима једнакости, отворености и транспарентности који подстичу политичку конкурентност. У ту сврху, грађанска и политичка права су од суштинског значаја, а међу њима посебно право грађанина да бира и да буде биран, права на слободу изражавања и окупљања, приступ информацијама и право на оснивање политичких партија и вршење политичких активности. Основање политичких странака, њихове активности, финансије, финансирање и етика морају бити одговарајуће регулисани на непристрасан начин како би се обезбедио интегритет демократских процеса.

13. Суштинска улога државе је да обезбеди да њени грађани уживају грађанска, културна, економска, политичка и социјална права. Демократија стога иде руку под руку са делотворном, поштенom и транспарентном владом, која је слободно изабрана и одговорна за вођење јавних послова.

14. Јавна одговорност, која је од суштинског значаја за демократију, односи се на све оне који имају јавна овлашћења, било да су бирани или не, као и на све органе који имају јавна овлашћења, без изузетка. Одговорност подразумева јавно право приступа информацијама о активностима владе, право да се упути петиција влади и да се захтева правна заштита кроз непристрасне административне и судске механизме.

15. Јавни живот у целини мора бити обележен осећајем етике и транспарентношћу, а одговарајуће норме и процедуре се морају успоставити као њихова потпора.

16. Учешће појединца у демократским процесима и јавном животу на свим нивоима мора бити регулисано праведно и непристрасно и мора се избегавати сваки облик дискриминације, као и ризик од застрашивања од стране државе и недржавних актера.

17. Органи правосуђа и независни, непристрасни и делотворни механизми надзора су гаранти владавине права на којој демократија почива. Како би ти органи и механизми у потпуности обезбедили поштовање правила, унапредили праведност процеса и исправили неправде, сви морају имати приступ административним и судским правним лековима на основу једнакости и поштовања административних и судских одлука како од стране државних органа и представника јавне власти, тако и од стране сваког члана друштва.

18. Иако је постојање активног цивилног друштва суштински елемент демократије, капацитет и воља појединаца да учествују у демократским процесима и праве изборе у вези са управљањем не може се узети здраво за готово. Стога је неопходно развити услове који доприносе истинском остваривању права учешћа, истовремено елиминишући препреке које спречавају, отежавају или ограничавају остваривање тих права. Стога је неопходно обезбедити стално подстицање, између осталог, једнакости, транспарентности и образовања и уклонити препреке као што је незнање,

нетолеранција, апатија, недостатак истинског избора или алтернативе и непостојање мера које за циљ имају да уклоне неуравнотежености или дискриминацију социјалне, културолошке, верске и расне или родне природе.

19. Одрживо стање демократије стога захтева демократску атмосферу и културу која се стално храни и ојачава образовањем и другим покретачима културе и информисаности. Дакле, демократско друштво мора бити посвећено образовању у најширем смислу те речи, а нарочито грађанском образовању и обликовању одговорног грађанства.

20. Демократске процесе подстиче повољно економско окружење; стога, у свом свеукупном настојању да се развије, друштво мора бити посвећено задовољавању основних економских потреба оних најмаргинализованијих, осигуравајући тако њихову пуну интеграцију у демократски процес.

21. Стање демократије подразумева слободу мишљења и изражавања; то право укључује слободу на своје мишљење без уплитања других и слободу да се траже, добију и открију информације и идеје преко било којих медија и без обзира на државне границе.

22. Институције и процеси демократије морају омогућити учешће свих људи како у хомогеним, тако и у хетерогеним друштвима како би се заштитила различитост, плурализам и право на то да будеш другачији у атмосфери толеранције.

23. Демократске институције и процеси такође морају подстицати децентрализовану локалну и регионалну власт и администрацију, што представља право и неопходност и што омогућује да се прошири основа за учешће јавности.

ТРЕЋИ ДЕО - МЕЂУНАРОДНА ДИМЕНЗИЈА ДЕМОКРАТИЈЕ

24. Демократија се мора препознати и као међународно начело које се примењује на међународне организације и државе у њиховим међународним односима. Начело међународне демократије не значи само једнако и праведно представљање држава; оно се односи и на економска права и дужности држава.

25. Начела демократије се морају примењивати на међународно руковођење питањима од глобалног значаја и на заједничко наслеђе људске врсте, нарочито на животну средину људи.

26. Како би се очувала међународна демократија, државе морају обезбедити да њихово понашање буде у складу са међународним правом, морају се уздржавати од употребе силе или претње силом, као и од сваког понашања које угрожава или нарушава суверенитет и политички или територијални интегритет других држава и морају предузети мере да превазиђу међусобне разлике мирним путем.

27. Демократија треба да подржава демократска начела у међународним односима. У том смислу, демократије се морају уздржавати од недемократског понашања, изражавати солидарност са демократским владама и недржавним актерима као што су невладине организације које раде за демократију и људска права и морају показивати солидарност према онима који су жртве кршења људских права у рукама

недемократских режима. Како би се ојачало међународно кривично правосуђе, деморатије морају да одбаце некажњавање за међународна кривична дела и озбиљна кршења основних људских права и да подрже успостављање сталних међународних кривичних судова.

* * *

**Након усвајања ове декларације, делегација Кине је изразила резервисаност у вези са овим текстом*